

Cijenjeni čitatelji,

informiramo vas o svim aktivnostima koje je Hrvatska udruga za disleksiju organizirala početkom ove godine.

Dana 09. ožujka 2012. u Osnovnoj školi Marina Držića, Nalješkovićeve ulica 4, održali smo seminar pod nazivom Specifične teškoće učenja matematike. Predavali su prof. dr.sc. Mirjana Lenček, Branka Bilić Prčić, dipl. učiteljica, savjetnik, Željka Butorac, prof. logoped, stručni suradnik savjetnik i Karlo Butorac, kineziolog. (U nastavku Biltena donosimo detaljnije o seminaru.)

Dana 11. svibnja 2012., u Gradskoj knjižnici Juraj Šižgorić, Poljana maršala Tita 6, u Šibeniku, udruga za pomoć djeci s teškoćama u učenju Šibensko-kninske županije "Izvor ljubavi", organizira dvodnevni seminar Moje dijete ima teškoće u učenju. Radio Ritam Šibenik popratio je događanje u emisiji U gostima kod Živane Podrug.

Predavanja su: Prevenirana neuspjeha, Čitanje i pisanje, Matematika bez suza, Kako uče djeca s disleksijom, Učimo pokretom a aktivno su učestvovali Gina Lugović, prof., mr. spec. klin. psihologije, prof. dr. sc. Mirjana Lenček, prof. logoped, Željka Butorac, prof. logoped i Stanislava Leljak Turžanski, prof. logoped.

Počinjemo pripreme za Svečano obilježavanje 20 godina djelovanja Hrvatske udruge za disleksiju koje ćemo održati 23. studenog 2012. u Staroj gradskoj vijećnici, Ulica svetih Ćirila i Metoda 5, u Zagrebu.

Pozivamo sve zainteresirane da nas informiraju o svojim aktivnostima.
Predsjednica HUD-a Stanislava Leljak-Turžanski

Ovo je rezultat nastojanja Hrvatske udruge za disleksiju i pojedinih članova HUD-a da se zakonom zaštiti dijete koje ima disleksiju.

Za dijete koje ima dijagnozu disleksija, traži se od Gradskog ureda za odgoj i obrazovanje Rješenje za individualizirani pristup u nastavi. To rješenje ga štiti i omogućava mu da polaskom u 8. razred ide na profesionalnu orijentaciju gdje izdaju mišljenje koju srednju školu da upiše. Po Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi i Zakona o

strukovnom obrazovanju ministar znanosti, obrazovanja i športa donosi „**Odluku o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole**”. Ova se odluka donosi u proljeće svake godine za narednu školsku godinu. U članku XVII prošireno je i striktno piše da djecu s disleksijom, djecu s teškoćama u učenju upisuju sa 15% nižim pragom za upis u tu školu. I dalje se škola treba pridržavati Rješenja o individualiziranom pristupu u nastavi. Srednje škole mogu ponovo tražiti nove nalaze logopeda i psihologa a i ne moraju.

Na sastanku u Povjerenstvu za zaštitu prava pacijenata Grada Zagreba prisustvovala smo prof. dr.sc. Mirjana Lenček i ja, i dali smo dopune toj odluci:

- Kandidati s teškoćama u razvoju dodalo se i **specifičnim teškoćama učenja**

- u dokumentaciji koju treba priložiti, dodati i mišljenje

stručnjaka koji procjenjuju i bave se specifičnim teškoćama učenja (logopeda, te u slučaju ADHD dijagnoze psihologa) koji su pratili kandidata.

- da se **Odluka** objavi **pravovremeno**, da daje dovoljno vremena za prikupljanje potrebne dokumentacije (preporuča se do 1.1. školske godine) i time osigura kvalitetno odlučivanje o odabiru škole i upisu.

Nismo dobili povratnu informaciju što se uvažilo od naših primjedbi, ali u praksi zamjećujemo pomak, da se vrlo rano krenulo na pozivanje na profesionalnu orijentaciju i da se mišljenje struke uvažava.

Knjižnične usluge za osobe s disleksijom i danski pristup disleksiji

O Hrvatskoj knjižnici za slijepe

Hrvatska knjižnica za slijepe već gotovo pola stoljeća pruža usluge prije svega slijepim i slabovidnim osobama, ali i drugim osobama kojima iz nekog razloga nije dostupan standardni tisak, a u novije vrijeme i osobama s disleksijom. Knjižnica je također i nakladnik vlastitih brajevih i zvučnih izdanja, te u svom sastavu ima brajevu tiskaru i studije za snimanje zvučnih knjiga.

Osim glavnog dijela fonda kojeg čine brajeve i zvučne knjige, postoji i zbirka nota (otisnutih notnim pismom za slijepe), nešto malo glazbenih CD-a, knjiga na uvećanom tisku, te Playaway izdanja zvučnih knjiga na engleskom jeziku. Gotovo cijeli fond zvučnih knjiga čine nedramatizirana i za tu svrhu neprerađena djela, zvučni zapisi slijede pisanu riječ doslovce, budući da spikeri čitaju knjige „od korica do korica”, odnosno tekstove članaka od početka do kraja.

MP3 format otvorio je mogućnost pohrane zvučnoga zapisa na CD-u, pri čemu se uvelike olakšalo samo rukovanje, popravak, nadomjestak, ali i fizički smještaj unutar fonda. Daisy format (tehnika se u studijima Hrvatske knjižnice za slijepe primjenjuje od 2010. godine) otvara nove slušalačke horizonte i pruža mogućnost navigacije po poglavljima, stranicama, natuknicama, dopušta označavanje teksta i uopće ponajviše

približava iskustvo slušanja zvučnoga zapisa aktivnom čitanju tiskane riječi.

Budućnost knjižničnih usluga

Ono što Daisy format, ako ga se maksimalno usavrši i iskoristi, može ponuditi osobama s disleksijom jest istodobno praćenje teksta na računalu i slušanje zvučnog zapisa. Ova inovacija pak otvara jednu novu korisničku mogućnost, a to je on-line posudba odnosno slušanje knjiga uživo (live-streaming) ili preuzimanje (direktan „download“) knjiga preko korisničke zaporke na mrežnim stranicama knjižnica. U sljedeće dvije godine, Hrvatska knjižnica za slijepe planira razvijati svoje usluge u tom smjeru. Takav maksimalno fleksibilan pristup lišen dosadašnje fizičke vezanosti za fond u svojoj konačnici mijenja iz temelja poslovanje knjižnica za slijepe, te ih u najrazvijenijim zemljama pretvara u digitalne knjižnice i tvornice za proizvodnju audio zapisa. Budući da u tom slučaju nestaje konkretnog ljudskog posrednika između znanja odnosno informacije i korisnika, mijenja se i uloga knjižničara, no o toj fazi mi u Hrvatskoj knjižnici za slijepe još ne moramo razmišljati.

Jedna od prvih knjižnica u svijetu koja se maksimalno posvetila osobama s disleksijom jest kopenhaska knjižnica Nota, odnosno Danska nacionalna digitalna knjižnica za osobe koje ne čitaju standardni tisak. Knjižnicu Nota posjetili smo u svrhu usavršavanja usluga u Hrvatskoj knjižnici za slijepe. 2005. godine Nota je otvorila svoja vrata osobama s disleksijom i broj članova se automatski udvostručio. Knjižničari surađuju s profesorima u

čijim razredima su i učenici s disleksijom, te s danskom inačicom Pedagoške akademije i Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, s internatima za učenike s disleksijom i, naravno, sa samim učenicima. Fond knjiga se podređuje njihovim potrebama i uvode se brojne usluge poput već spomenutog direktnog „downloada“ zvučnih knjiga s mrežne stranice, slušanje knjige uživo odnosno „live-streaming“ te slušanje knjiga preko mobitela. Korisnici mogu također tražiti skeniranje i snimanje knjiga i dokumenata koji im trebaju na radnom mjestu. U slučaju lektire, uvijek se može naručiti i e-tekst knjige uz knjigu u zvučnom formatu.

Danski pristup disleksiji

Kako bi se došlo do gore opisanog stupnja razvoja knjižničnih usluga za osobe s disleksijom i sam sustav obrazovanja, kao i onaj socijalne skrbi, moraju podržavati i poticati pozitivne promjene u društvu.

Danska riječ za disleksičan jest „ordblind“ odnosno slijep na riječi iliti slijep za riječi.

Dijete se podvrgava testiranju kada odgajatelj / učitelj / roditelj uoči probleme pri izgovaranju / čitanju / pisanju / izražavanju za koje bi se moglo pretpostaviti da im je disleksija uzrok. I u Danskoj početna pozicija ovisi o dovoljno brzom reagiranju pojedinca, jer što je problem kod djeteta ranije uočen i dijagnosticiran, ranije mu se otvaraju šanse za stručnu pomoć, beneficije i uspješniju korekciju simptoma odnosno razvoj drugačijih sposobnosti koje mogu

poslužiti kao oslonci u svladavanju pisanih prepreka.

U Danskoj, dijete s disleksijom na početku školovanja od države dobiva tzv. „IT ruksak“ u kojem se nalazi hardverska i softverska podrška za što bolje praćenje školskog gradiva. Postoje primjerice posebne aplikacije poput Jaws koje izgovaraju ono što je na ekranu ili pak programi koji se koriste pri pisanju teksta te sugeriraju moguće riječi iz rječnika nakon tek nekoliko napisanih slogova. Problem je s „IT ruksakom“ što ga je učenik dužan vratiti kada završi jedan stupanj školovanja, samo da bi ga zatražio ponovno i dobio novi ruksak za idući stupanj. Mnoga djeca se u međuvremenu naviknu na svoju opremu ali ju svejedno moraju vratiti da bi im se omogućila nova. Pojednostavljeno, od osnovne škole do fakulteta učenik mora promijeniti 3 ruksaka uz mnogo administracije. Stručnjaci u obrazovanju rade na tome da se ta nelogičnost što prije ukloni.

Za učenike s disleksijom postoje i internati iliti „boarding schools“ koji traju u prosjeku jednu školsku godinu i djeca ih pohađaju oko prijelaza iz osnovne u srednju školu. Svrha je rad na zaostacima gradiva, razvijanje sposobnosti, uz puno individualniji pristup i rad u malim grupama. Na taj se način i djeca sa sličnim problemima međusobno upoznaju kako bi shvatili da nisu sami na svijetu, te na taj način imaju i više samopouzdanja za daljnju integraciju u redovnim školama.

U Kopenhagenu postoji i redovna škola koju pohađaju isključivo djeca s teškoćama u čitanju i pisanju. Također

je i ovdje rad puno prisniji, u grupama od 4 do 8 učenika.

Problem s kojim se susreću nastavnici i učenici jest nedostatak adekvatne forme udžbenika i školskog materijala. Jedan veliki danski izdavač neke materijala izdaje i u zvuku i u obliku e-knjige, a sve drugo ovisi o radu udruga koje skeniraju materijale, ili o dobroj volji samih učenika, učitelja i, naravno, roditelja. Olakotna je okolnost što u Danskoj ne postoji natjecateljsko tržište izdavača udžbenika, već su školski materijali propisani na nivou države što donekle sprječava nekontrolirano gomilanje raznih inačica udžbenika i radnih bilježnica.

U narodnim knjižnicama postoje punktovi za osobe koje teže čitaju standardni tisak, kao i poseban portal za pretraživanje knjižničnih kataloga prilagođen osobama koje imaju problema s čitanjem i pisanjem. Sustav označivanja žanrova kao i stupnjeva zahtjevnosti knjižnične građe razrađen je i lak za praćenje tako da korisnici bez problema i vrlo rado sami biraju naslove.

U knjižnicama se za osobe s disleksijom održavaju i radionice poslovnog dopisivanja, služenja internetskim stranicama, portalima za on-line administraciju i sl.

Zaključak

Promjene korisničkog profila Hrvatske knjižnice za slijepe ukazuju na potrebe za određenom izmjenom knjižničnih usluga i usavršavanje u tehnološkom smislu budući da u sljedećih nekoliko godina možemo očekivati znatan porast broja članova s disleksijom koji će mahom biti učeničke dobi.

Kapaciteti knjižnice se stoga moraju unaprijed osmisлити i pripremiti kako bi se poslovanje moglo odvijati na obostrano zadovoljstvo. Danski model može nam poslužiti u osmišljavanju usluga i usavršavanju tehnologija ali i kao primjer dobre suradnje između institucija i pojedinaca kojima je stalo do što boljeg obrazovanja i kvalitete života osoba s disleksijom.

Jelena Lešaja, bibliotekar
Hrvatska knjižnica za slijepe
Šenoina 34/1

10000 Zagreb

Tel: 01 / 48 12 504

e-mail: jlesaja@gmail.com,
jelena@medved.hr

Seminar Specifične teškoće učenja matematike

Seminar je održan u Zagrebu 09.03. u OŠ Marina Držića u trajanju od 8 sati. Sudjelovali su u najvećem broju stručni suradnici logopedi, a pridružili su se i pedagozi, psiholozi, socijalni pedagozi, rehabilitatori i učitelji matematike. Broj osoba koje su željele prisustvovati seminaru bio je velik, ali smo radi prostora i uvjeta rada ograničili broj sudionika na 45. Velik broj zainteresiranih nije mogao prisustvovati seminaru, ali ćemo na njihov zahtjev u narednom periodu ponoviti seminar.

Tema seminara je bila „Specifične teškoće učenja matematike“ i obuhvatila je nekoliko sadržaja. Neurobiološku pozadinu učenja matematike kao i uzroka teškoća učenja matematike održala je

prof.dr.sci. Lenček Mirjana i upoznala nas s uzrocima teškoća kao i pojavnosti istih od ranog djetinjstva do fakulteta. Načine kako prepoznati ima li učenik teškoće ili poremećaj učenja matematike održala je Željka Butorac, prof.logoped. Upoznali smo načine trijažnog ispitivanja učenika o matematičkim sposobnostima, postupke pisanja obrazovnih statusa i načina kako prilagoditi i individualizirati pristup u radu s ovim učenicima.

Dipl. učiteljica Branka Bilić Prcić, predavala nam je na temu „Kako djeca uče matematiku“ i predočila nam kurikulum, plan i program rada od 1-4. razreda te nas izvijestila o problemima na koje nailaze učitelji u radu s učenicima koji imaju teškoće usvajanja matematičkih sadržaja.

Sve probleme, koje imaju učenici i učitelji u nemogućnosti da nauče učenike potrebne sadržaje, pokušali smo riješiti nekim novim metodama rada s učenicima. Među tim metodama istakla se metoda „Učimo matematiku pokretom“ koju je prezentirao Karlo Butorac, kineziolog i tijekom predavanja i radionice naučili smo da se matematika može učiti i na drugačiji način koji može biti zabavan, a kroz igru. Isto tako interesantni su primjeri korelacije nastavnih predmeta i sadržaja s matematikom, a koji mogu olakšati učenje i motivirati učenike za rad.

Željka Butorac, prof. logoped u narednom predavanju pokazala je niz metoda i načina kako pomoći učeniku koji ima teškoće u savladavanju matematičkih sadržaja i prikazom rada s učenicima predočila postupke,

